

**КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ФАКУЛЬТЕТ КОРЕКЦІЙНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

**Дипломна робота
(магістра)**

**з теми: «ВПЛИВ РІВНЯ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ТА ЗАГАЛЬНОГО
ІНТЕЛЕКТУ НА УСПІШНІСТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ»**

Виконав: студент 2 курсу
Ps1-M18 групи
спеціальності 053 Психологія
(денна форма навчання)
Надольський Сергій Йосипович

Науковий керівник:
Онуфрієва Ліана Анатоліївна,
кандидат психологічних наук,
доцент, професор кафедри загальної
та практичної психології

Рецензент:
Івашкевич Едуард Зенонович,
доктор психологічних наук,
професор кафедри загальної
та практичної психології

Кам'янець-Подільський – 2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО І ЗАГАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПСИХОЛОГІЇ	10
1.1. Аналіз сутності та умов успішності навчальної діяльності студентів	10
1.2. Поняття та осмислення феномену «інтелект»	21
1.3. Емоційний інтелект як предмет психологічних досліджень.....	28
1.4. Зв'язок емоційного та загального інтелекту з успішністю навчальної діяльності студентів.....	39
Висновки до розділу 1	45
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ РІВНЯ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ТА ЗАГАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА УСПІШНІСТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	47
2.1. Обґрунтування методів емпіричного дослідження	47
2.2. Виявлення індивідуально-психологічних якостей особистості, які можуть впливати на розвиток її інтелекту і рівня успішності навчальної діяльності студентів	55
2.3. Визначення рівнів емоційного інтелекту, емоційної ефективності у спілкуванні, розвитку вольової саморегуляції студентів	59
2.4. Розкриття взаємозв'язку між особистісними особливостями особистості, рівнем загального і емоційного інтелекту та успішністю навчальної діяльності студентів	71
Висновки до розділу 2	82
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ	83
3.1. Принципи та методи розвитку емоційного інтелекту.....	83
3.2. Опис стратегій саморозвитку емоційного інтелекту.....	87
Висновки до розділу 3	106
ВИСНОВКИ	107
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	110
ДОДАТКИ	126

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сьогодні демонструє підвищений інтерес дослідників до особливостей особистості, які б прогнозували її успішність у будь-якій діяльності (навчальна, управлінська, професійна та ін.) зумовлена потребою у кваліфікованих кадрах. Якими повинні бути особливості особистості, щоб підвищувалася ефективність роботи організацій, щоб людина була затребувана і відчувала задоволення від реалізації себе у діяльності, ці та інші питання потребують відповідей. Поряд із пошуком себе у цьому світі, кожен бажає він того чи ні, але перебуває у вирії соціально-політичних подій, а, тому слід вміти реагувати на зміни у державному регулюванні, на власні переживання та переживання інших щодо власного майбутнього, дій уряду та ін. Все це актуалізує дослідження інтелектуальних та емоційних особливостей людини, зокрема загального та емоційного інтелекту (Г. Айзенк, Д. Векслер, А. Карпов, Р. Кеттелл, Є. Клімов, Gilesc та ін.).

Дослідження інтелекту має давню історію, науковці вивчали його природу, механізми інтелектуальної активності, різні компоненти інтелекту, методи розвитку інтелектуальних здібностей (Г. Айзенк, І. Андреева, Д. Богоявлінська, Д. Векслер, П. Гальперін, Д. Гоулман, Ж. Данкова, В. Дружинін, Д. Люсін, Я. Пономарьов, Р. Стенберг, Ч. Спірмен, Д. Ушаков, М. Холодна та ін.). Науковці досліджували інтелект як якість людської психіки (М. Басов, М. Маркова, Р. Стенберг, Ч. Спірмен, М. Штерн та ін.), можливість виміру інтелекту (Г. Айзенк, Р. Амтхауер, Д. Векслер, Дж. Равен, Ч. Спірмен та ін.), природу інтелекту (А. Брушлінський, З. Калмикова, С. Рубінштейн, О. Тимоміров та ін.), формування і розвиток різних компонентів інтелекту (І. Андреева, Д. Гоулман, Дж. Стейн та ін.), розвиток інтелекту учнів (Л. Виготський, І. Герасімова, В. Давидов, Л. Занков, Т. Коробова та ін.), формування інтелектуальних здібностей в освітніх установах різного рівня (М. Берулава, Ж. Данкова, Е. Івашкевич, Л. Онуфрієва, В. Шадриков та ін.), методи розвитку інтелектуальних здібностей

(П. Гальперін, Д. Єрмакова та ін.), зв'язок інтелекту та здібностей особистості (В. Давидов, Д. Завалішина, Б. Теплов, В. Шадріков та ін.), взаємозв'язок інтелекту та мисленєвого процесу (Є. Голубева, В. Зінченко, П. Тульвісте та ін.).

Вже у 90-х роках минулого століття більшість наукових досліджень присвячувалась вивченню емоційного інтелекту. Різноманітні аспекти проблеми емоційного інтелекту знайшли досить широке відображення у роботах науковців. Вивчалися: концептуальні підходи щодо структури і основних характеристик емоційного інтелекту, операціоналізації емоційно-інтелектуального конструкту (І. Андрєєва, Р. Бар-Он, О. Власова, Г. Гарскова, М. Зайнер, Д. Карузо, Д. Люсін, Дж. Мейєр, Дж. Меттьєс, Р. Робертс, П. Селовей, Е. Фернхем та ін.); адаптивні функції та адаптаційний потенціал емоційного інтелекту (Р. Бар-Он, М. Бреккет, Ю. Давидова, О. Єрохіна, М. Манойлова, Н. Коврига, Т. Панкова та ін.); зв'язки між складовими емоційного інтелекту і лідерськими, управлінськими якостями (Дж. Барлінг, О. Белоконь, Т. Березовська, Д. Гоулман, Дж. Каур, Ф. Слейтер, І. Степанов та ін.); суміжні поняття, такі як: емоційна креативність (М. Бреккет, Дж. Мейєр та ін.), емоційна компетентність (К. Саарні та ін.), емоційна грамотність (К. Стайнер та ін.); гендерні особливості розвитку емоційного інтелекту (Д. Гоулман, Дж. Орме та ін.).

Серед вітчизняних вчених, які досліджували емоційний інтелект, найбільш відомі праці Е. Носенко, Е. Івашкевича, Л. Онуфрієвої (про функції емоційного інтелекту); С. Дерев'янка, О. Милославської (про вплив емоційного інтелекту на соціально-психологічну адаптацію, комунікативну компетентність, групову динаміку); В. Зарицької, Т. Пашко, Е. Івашкевича, Л. Онуфрієвої (про роль емоційного інтелекту у професійній підготовці та у професійній діяльності); М. Журавльової, В. Моргун, Е. Носенко (про особливості діагностики та розвитку емоційного інтелекту) тощо.

Низка робіт присвячена дослідженню емоційного інтелекту як основоположного фактору успішності життєдіяльності людини (Д. Гоулман,

Х. Вейзінгер, С. Вольф, Р. Купер та ін.). Крім того, вивчався зв'язок емоційного інтелекту з успішністю особистості в контексті професійного (Т. Березовська, Х. Бук, Д. Гоулман, К. Лоу, М. Манойлова, О. Новак, А. Петровська, Т. Солодкова, С. Стайн, С. Фішер та ін.), навчального (О. Айгунова, І. Андрєєва, С. Белова, І. Ветрова, В. Зелюк, Д. Люсін, А. Панкратова, Д. Ушаков, В. Юркевич та ін.) та життєвого (О. Савенков та ін.) успіху; роль емоційного інтелекту у фізичному і психічному благополуччі людини (С. Андерсон, Г. Березюк, М. Брекет, В. Петридіс, В. Стрельніков, Л. Тараєвська та ін.). Вчені акцентували увагу на тому, що успішність діяльності визначається здебільшого не раціональною, а емоційною складовою психіки, здатністю людини до управління своєю емоційною сферою.

Для нашого дослідження важливим є доробок науковців щодо психологічних аспектів змісту навчальної діяльності (В. Давидов, О. Деркач, Т. Іванова, І. Ільясов, Л. Кандибович, Н. Кузьміна, Н. Ніжегородцева, Ю. Поваренков, В. Шадріков, Д. Ельконін та ін.); складових навчальної успішності студентів (за К. Двеком самооцінка; за Т. Гордеєвою, Г. Прихожан – взаємозв'язок тривожності зі здатністю до навчання; за С. Смирновим – інтелект, мотивацію; за В. Шадриковим – особистий успіх у контексті позитивних емоцій). У сучасних психологічних дослідженнях акцент робиться на визнанні емоції як особливого типу знань, що уможливають людині успішну адаптацію до умов оточуючого середовища і співвіднесенні з категорією інтелект.

Враховуючи те, що інтеграція інтелекту та емоцій потрібна для гармонійного розвитку особистості, доцільно продовжувати вивчення складових загального та емоційного інтелекту як факторів, що сприяють особистісному та професійному зростанню індивіда, його успішності у житті, а це й зумовило вибір теми нашої дипломної роботи.

Мета дослідження полягає у визначенні ролі емоційного та загального інтелекту у забезпеченні успішності навчальної діяльності студентів.

Об'єкт дослідження – емоційний та загальний інтелект особистості.

Предмет дослідження – вплив рівня розвитку емоційного та загального інтелекту на успішність навчальної діяльності студентів.

Реалізація поставленої мети передбачала виконання таких **завдань**:

1. Здійснити аналіз підходів до розуміння емоційного та загального інтелекту у психології.
2. Виявити індивідуально-психологічні особливості та рівень успішності навчальної діяльності студентів.
3. Визначити критерії і показники емоційного та загального інтелекту студентів.
4. Розкрити зв'язок між рівнем розвитку емоційного та загального інтелекту та успішністю навчальної діяльності студентів.
5. Обґрунтувати шляхи розвитку емоційного інтелекту студентів.

Методологічною та теоретичною основою дослідження стали концепції емоційного інтелекту (Д. Гоулмен, Дж. Мейер, Д. Люсін, Д. Ушаков), уявлення про практичний і соціальний інтелект (Дж. Гілфорд, Р. Стернберг, Е. Торндай, Дж. Форсайт, Дж. Хедланд), некогнітивна теорія емоційного інтелекту Р. Бар-Она, двохкомпонентна теорія емоційного інтелекту (Д. Люсін, М. Манойлова).

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань у роботі були використані методи теоретичного та емпіричного дослідження:

- а) *теоретичні* (аналіз, порівняння, систематизація, узагальнення) дали можливість науково-теоретичного обґрунтування отриманих нами даних;
- б) *емпіричні*: спостереження, методики: КОТ (Короткий орієнтовний, відбірковий тест з відповідями, Е. Вандерлік, адаптація М. Бузіна), «ЕмІн» (Д. Люсін), «Діагностика емоційного інтелекту» (Н. Холл), «Діагностика емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні» (В. Бойко), опитувальник «Дослідження вольової саморегуляції» (О. Зверьков, І. Ейдман) та 16-факторний особистісний опитувальник Кеттелла;
- в) *кількісної обробки*: методи описової статистики (для виконання

первинного аналізу даних), кореляційний аналіз (для виявлення статистичного взаємозв'язку між різними досліджуваними змінними та їх співвідношення; у нашому дослідженні для виявлення кореляції між параметрами інтелектуальних можливостей студентів і успішністю їх навчальної діяльності), коефіцієнт кореляції Спірмена (для визначення міри зв'язку між факторами), спеціалізовані пакети прикладних програм для психологічних досліджень («SPSS 13.0», «SPSS 17.0» та «Microsoft Office Excel 2007») (для здійснення статистичного аналізу).

Надійність і вірогідність результатів дослідження забезпечувалися теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних положень, використанням надійних і валідних діагностичних методик, поєднанням якісного й кількісного аналізу емпіричних даних, застосуванням методів математичної статистики із залученням сучасних програм обробки даних.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що воно вносить певний вклад у теорію навчання в умовах сучасної вищої освіти, збагачує уявлення про можливість ефективного розвитку загального та емоційного інтелекту особистості. Результати теоретико-емпіричного дослідження конкретизують, доповнюють та поглиблюють знання про емоційний інтелект особистості як інтегративне утворення, яке збагачує простір його розуміння в загальній, соціальній та диференціальній психології.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання в психологічній практиці виявлених способів і технік розвитку емоційного інтелекту та реалізації їх у практиці психологічного консультування. Отримані результати будуть корисні для розробки ефективних способів розвитку і корекції емоційної сфери особистості.

Окрім того, результати дослідження можуть бути використані при вивченні дисциплін «Загальна психологія», «Психологія особистості», «Диференціальна психологія», «Технології саморозвитку інтелекту».

База дослідження. Дослідження проводилось впродовж 2017-2019 років, у якому взяли участь студенти Подільського державного аграрно-

технічного університету загальною кількістю 64 особи. Вік досліджуваних був 19-22 роки.

Апробація та впровадження результатів. Основні результати дослідження доповідались та отримали схвалення на таких міжнародних конференціях: на науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками НДРС у 2017-2018 навчальному році зі спеціальності «Психологія» (Кам'янець-Подільський, 10-11 квітня 2018 р.), III Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців», (Кам'янець-Подільський, 17 листопада 2017 р.), на X Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин» (Кам'янець-Подільський, 23 квітня 2018 р.), на V Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми експериментальної психології: досвід та перспективи на пошану професора А.І. Шинкарюка та 101-річниці заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (Кам'янець-Подільський, 24 жовтня 2019 р.), на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців», (Кам'янець-Подільський, 19 листопада 2019 р.) та знайшли відображення у публікації автора.

Публікації. Надольський С.Й. Особливості невербальної поведінки лідерів учнівського колективу / С.Й. Надольський / Актуальні проблеми експериментальної психології: досвід та перспективи на пошану професора А.І. Шинкарюка та 101-річниці заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, 24 жовтня 2019 р. : Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. С.Д. Максименка, Л.А.Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2019. – С.60–63.

Структура та обсяг випускової роботи. Магістерська робота

складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, який налічує 148 найменувань. Основний зміст роботи викладено на 109 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 10 рисунків, додатки.

ВИСНОВКИ

Здійснене нами дослідження надало можливість сформулювати такі висновки:

1. Загальний інтелект розуміється як загальна здатність до пізнання і вирішення проблем, яка визначає успішність будь-якої діяльності і лежить в основі інших здатностей; система всіх пізнавальних (когнітивних) здібностей індивіда: відчуття, сприйняття, пам'ять, уявлення, мислення, уява; здатність до вирішення проблем без проб і помилок «в умі».

Дослідження загального інтелекту здійснюється у різних наукових підходах: феноменологічний (інтелект як особливу форму організації свідомості), генетичний (інтелект розуміється як форма адаптації до природного і штучного середовища), соціокультурний (інтелект розуміється як результат соціалізації та інші підходи), структурно-генетичний (Ж. Піаже), когнітивістський (інтелект як когнітивна структура, специфіка якої визначається досвідом індивіда), факторно-аналітичний (Ч. Спірмен, Л. Терстоун та ін.).

Емоційний інтелект розуміється як здатність до розуміння своїх і чужих емоцій та управління ними, і визначається як психологічне утворення, що формується впродовж життя людини під впливом факторів, які зумовлюють його рівень і специфічні індивідуальні особливості.

Вивчення емоційного інтелекту здійснюється у різних наукових підходах: як когнітивна здатність у моделях здібностей (Дж. Мейер, П. Селовей та ін.); як поєднання когнітивних здібностей і особистісних характеристик у змішаних моделях (Р. Бар-Он, Д. Гоулман, І. Мещерякова та ін.); як риса самоефективності у моделях рис (В. Теплинських, Д. Ушаков та ін.).

2. Виявлено індивідуально-психологічні особливості студентів, які можуть впливати на рівень розвитку емоційного та загального інтелекту студентів (за методикою 16-PF Кеттелла). Це високі оцінки за факторами: Е – «підпорядкованість – домінантність», Н – «боязкість – сміливість», І –

«жорсткість – чутливість», L – «довірливість – підозрілість», Q3 – «низький самоконтроль – високий самоконтроль», а також низькі оцінки за факторами: C – «емоційна нестабільність – емоційна стабільність», M – «практичність – мрійливість», N – «прямолінійність – дипломатичність», Q2 – «конформізм – нонконформізм», Q4 – «розслабленість – напруженість».

Основними елементами у структурі навчальної успішності є: об'єктивний (визначається оцінками викладачів, однокласників та ін.) та суб'єктивний (власні уявлення студента про характер і ступінь навчальної успішності/неуспішності (самооцінка)) успіх.

Вивчення навчальної успішності відбувається в контексті: зовнішньої оцінки, формальної навчальної успішності (академічна успішність); оцінки суб'єктивного відчуття благополуччя (М. Аргайл та ін.); поєднання об'єктивної та суб'єктивної успішності; абстрактного інтелекту, креативності та мотивації (Дж. Рензуллі, Р. Стернберг та ін.); емоційного інтелекту (І. Андрєєва, Д. Люсін, Д. Ушаков, В. Юркевич та ін.).

3. До структури емоційного інтелекту входять когнітивні здібності (розпізнавання, ідентифікація емоцій – швидкість переобки емоційної інформації), особистісні характеристики (емоційна саморегуляція: контроль виразу своїх та чужих емоцій, виклик бажаних емоцій у себе та іншого, усунення небажаних емоційних станів у себе та іншого), а також емоційна чутливість, емоційна виразність, емпатія, домінуючий настрій з позитивною валентністю).

До структури загального інтелекту входять здатність до візуального сприйняття, здатність до вербального сприйняття, розвиненість просторового сприйняття, практичні здібності, комунікативні здібності, лідерські здібності, здатність усно викладати свої думки, здатність письмово викладати свої думки, логічне мислення, математичне мислення, короткострокова пам'ять, довгострокова пам'ять.

4. Діагностовано зв'язок між рівнем навчальної успішності та емоційною стабільністю, мотивацією досягнень, характером вибору

партнерів по спілкуванню. Успішні студенти емоційно стабільні, стійкі в інтересах, орієнтовані на реальність, у них низька мотивація досягнень.

Неуспішні студенти – емоційно нестабільні, неорганізовані, нестійкі в інтересах, проявляють розсудливість у виборі партнера по спілкуванню, надають перевагу індивідуальному стилю діяльності та спілкування у малій групі, у них підвищена мотивація досягнень.

5. Визначено за результатами аналізу психологічної практики методи ефективного розвитку емоційного інтелекту, до яких віднесено: а) навчання (у будь-якому віці, в будь-якій галузі, у будь-який час важливо продовжувати вчитися); б) самоаналіз (ведення щоденника, в якому проводиться самоаналіз своїх і чужих емоцій); в) подорож (найкращий спосіб розширення зони комфорту); г) творчість (створення нового, унікального мистецького витвору (фотографія, кіно, книга, полотно, вишивка, картина, музика тощо) гарантує позитивні емоції); д) розвиток якостей (самосвідомості, саморегуляції, емпатії та ін.); е) техніка ABCDE (зміна сприйняття, ставлення і поведінки особистості шляхом логічного розмірковування замість того, щоб дозволити почуттям управляти собою; де активуюча подія (A), переконання (B), наслідок (C), докази (D), результат (E)).

Емоційну неосвіченість можна викорінювати через поширення та навчання різним стратегіям саморозвитку емоційного інтелекту: стратегія розвитку емоційного самосприйняття; стратегія оволодіння навичками керування власними емоціями; стратегія підвищення соціальної чутливості; стратегія оволодіння навичками керування взаєминами з оточуючими.

Перспективним напрямом наукових досліджень вважаємо вивчення функцій та ролі емоційного інтелекту у контексті розвитку емоційного лідерства державних службовців, розробку технологій розвитку емоційного інтелекту для різних вікових і професійних груп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни [Текст] / К.А. Абульханова-Славская. – М. : Мысль, 1991. – 299 с.
2. Айгунова О.А. Особенности базовых компонентов эмоционального интеллекта математически одаренных юношей с разной учебной успешностью: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологи» / Ольга Александровна Айгунова. – Москва, 2011. – 23 с.
3. Айзенк Г. Ю. Интеллект: новый взгляд / Г. Ю. Айзенк // Вопросы психологии. – 1995. – № 1. – С. 15–21.
4. Айзенк Г. Дж. Коэффициент интеллекта / Г. Дж. Айзенк. – Киев : Гранд, 1994. – 112 с.
5. Айзенк Г. Дж. Новые IQ тесты / Г. Дж. Айзенк. – М. : ЭКСМО, 2003. – 192 с.
6. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания [Текст] / Б.Г. Ананьев. – СПб. : Питер, 2008. – 288 с.
7. Андреева Г.М. Психология социального познания / Г.М. Андреева. – М. : Аспект-Пресс, 2005. – 302 с.
8. Андреева И.Н. Понятие и структура эмоционального интеллекта / И.Н. Андреева // Социально-психологические проблемы ментальности: VI международ. научно-практ. конф., 26-27 ноября 2004 г., г. Смоленск. – В 2-х ч. – Ч. 1. – Смоленск : Изд-во СГПУ, 2004. – С. 22–26.
9. Андреева И.Н. Об истории развития понятия «эмоциональный интеллект» / И.Н. Андреева // Вопросы психологии. – 2008. – № 5. – С. 83–95.
10. Андреева И.Н. Эмоциональный интеллект как феномен современной психологии : монография [Текст] / Ирина Николаевна Андреева. – Новополюцк : ПГУ, 2011. – 388 с.
11. Андреева И.Н. Азбука эмоционального интеллекта / Ирина Николаевна Андреева. – СПб. : БХВ-Петербург, 2012. – 288 с.
12. Анцыферова Л.И. Психология формирования и развития личности

[Текст] / Л.И. Анцыферова. – СПб. : Питер, 2000. – 480 с.

13. Асмолов А.Г. По ту сторону сознания: методологические проблемы неклассической психологии / А.Г. Асмолов. – М : Смысл, 2002. – 480 с.

14. Бабаева Ю.Д. Эмоции и проблемы классификации видов мышления / Ю.Д. Бабаева и др. // Вестник МГУ. Сер. 14. Психология. – 1999. – № 2. – С. 91–96.

15. Баева Г.Х. Ценностные ориентации в системе акмеологических факторов развития успешности учебной деятельности студентов : автореф. дис... канд. психол. наук / Г.Х. Баева. – СПб., 2012. – 27 с.

16. Барабанщиков В.А. Исследование восприятия эмоционального состояния человека по выражению лица / В.А. Барабанщиков, Т. Н. Малкова // Проблема общения в психологии: сб-к науч. тр.; отв. ред. Б.Ф. Ломов. – М., 1981. – С. 121–132.

17. Баранова Т.С. Эмоциональное «Я-Мы» (опыт психосемантического исследования социальной идентичности) / Т.С. Баранова // Социология. – № 14. – 2001. – С.14–18.

18. Батурин Н.А. Социальный и эмоциональный интеллект: мифы и реальность [Текст] / Н.А. Батурин, Л.Г. Матвеева // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Психология. – 2009. – № 42. – С. 4–10.

19. Бек А. Техники когнитивной психотерапии / А. Бек // Московский психотерапевтический журнал. – 1996. – № 3. – С. 49–68.

20. Белкина О.А. Феноменология эмоционального интеллекта [Текст] / О.А. Белкина // Вестник Московского государственного педагогического университета. Серия: Педагогика и психология. – 2009. – № 4. – С. 47–62.

21. Белова С.С. Вербализованный и невербализованный компоненты социального интеллекта: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии» / С.С. Белова. – Москва, 2004. – 22 с.

22. Белоконь О.В. Социальный и эмоциональный интеллект и

феномены лидерства / О.В. Белоконь // Социальный и эмоциональный интеллект: от процессов к измерениям / Под ред. Д.В. Люсина, Д.В. Ушакова. – М. : ИП РАН, 2009. – С.60–78.

23. Белоконь О.В. Взаимосвязь социального и эмоционального интеллекта с лидерством: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологи» / Ольга Владимировна Белоконь; [Место защиты: Российский государственный гуманитарный университет]. – Москва, 2008. – 22 с.

24. Березовская Т.П. Психологический тренинг как эффективная форма развития эмоционального интеллекта сотрудников организации [Текст] / Т. П. Березовская // Проблемы управления. – 2008. – № 1 (26). – С. 216–219.

25. Березовская Т.П. Эмоциональное развитие старшеклассников в условиях школы с театральным уклоном [Текст] / Т.П. Березовская // Белорусский психологический журнал. – 2004. – № 3.

26. Бойко В.В. Энергия эмоций в общении: взгляд на себя и на других / В.В. Бойко. – М. : Филинь, 1996. – 472 с.

27. Бочавер А.А. Метафора как способ внутренней репрезентации жизненного пути личности: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологи» / Александра Алексеевна Бочавер; [Место защиты: Московский городской психолого-педагогический университет]. – М., 2010. – 26 с.

28. Братчикова Ю.В. Успешность младшего школьника в учении (по материалам психолого-педагогического исследования) / Ю.В. Братчикова // Журнал практического психолога. – 2008. – № 2. – С. 8–14.

29. Бредберри Т. Эмоциональный интеллект. Самое важное / Т. Бредберри, Дж. Гривз. – М. : АСТ, 2008. – 187 с.

30. Буянова М.В. Социально-психологические факторы мотивами достижения: Дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.05 «Социальная психологи» / Марианна Викторовна Буянова; [Место защиты: Российский государственный педагогический университет им. А. И. Герцена]. – СПб.,

2004. – 179 с.

31. Бхарвани Г. Важнее, чем IQ! EQ: эмоциональный интеллект: Тренинг «секрет интеллекта», который дает эффективность в любом деле / Гиту Бхарвани. – СПб. : Прайм-Еврознак, 2009. – 218 с.

32. Былкина Н.Д. Развитие когнитивных схем эмоций в онтогенезе / Н.Д. Былкина, Д.В. Люсин // Социальный интеллект: теория, измерение, исследования: сб-к науч. тр. / Под ред. Д.В. Люсина, Д.В. Ушакова. – М. : ИП РАН, 2004. – С. 77–87.

33. Бьюзен Т. Могущество социального интеллекта / Т. Бьюзен; пер. с англ. Е.Г. Гендель. – Минск : Попурри, 2004. – 204 с.

34. Вайсбах Х. Эмоциональный интеллект / Х. Вайсбах, У. Дакс. – М. : Лик Пресс, 1998. – 247 с.

35. Васильев И.А. Роль интеллектуальных эмоций в регуляции мыслительной деятельности / И.А. Васильев // Психологический журнал. – 1998. – Т. 19. – № 4. – С. 49–60.

36. Вахрушева Л.Н. Выраженность структурных и качественных характеристик эмоционального интеллекта на этапе юности и ранней взрослости: дис... канд. психол. н.: спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологи» / Людмила Николаевна Вахрушева; [Место защиты: Российский государственный гуманитарный университет]. – М., 2011. – 202 с.

37. Вачков И.В. Метафорический тренинг [Текст] / И.В. Вачков. – М. : Ось-89, 2006. – 144 с.

38. Вачков И.В. Психологический тренинг. Методология и методика проведения [Текст] / И.В. Вачков. – М. : Эксмо, 2010. – 560 с.

39. Величковский Б.М. Современная когнитивная психология / Б.М. Величковский. – М. : Изд-во МГУ, 19982. – 336 с.

40. Вилюнас В.К. Психология эмоциональных явлений: учеб. пос. [Текст] / В.К. Вилюнас. – М. : Медиус, 2000. – 256 с.

41. Воробьева О.Я. Влияние эмоциональной среды на успеваемость

учащихся [Текст] / О.Я. Воробьева // Справочник классного руководителя. – 2007. – № 1. – С. 47–55.

42. Выготский Л.С. Психология / Л.С. Выготский. – М. : Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 1008 с.

43. Выскочил Н.А. Взаимосвязь характеристик темперамента с эмоциональным интеллектом / Н.А. Выскочил // Мир образования и образование в мире. – 2009. – № 4. – С. 181–187.

44. Выскочил Н.А. Детерминанты уровня эмоционального интеллекта / Н. А. Выскочил // Казанский педагогический журнал. – 2009. – № 11–12. – С. 123–129.

45. Гарскова Г.Г. Введение понятия «эмоциональный интеллект» в психологическую теорию / Г.Г. Гарскова // Ананьевские чтения: тезисы науч.-практ. конф. – СПб. : Изд-во СПбГУ, 1999. – С. 25–26.

46. Гатанов Ю.Б. Модель структуры интеллекта Дж. Гилфорда как основа для создания развивающих программ / Ю.Б. Гатанов // Психологическая газета. – 1997. – № 8. – С. 5–8.

47. Гилфорд Дж. Три стороны интеллекта / Дж. Гилфорд // Психология мышления; под ред. А.М. Матюшкина. – М. : Прогресс, 1965. – 630 с.

48. Гиту Орме Эмоциональное мышление как инструмент достижения успеха / Гиту Орме. – М. : КСП+, 2003. – 272 с.

49. Гордеева Т.О. Психология мотивации достижения / Т.О. Гордеева. – М. : Смысл, 2006. – 336 с.

50. Готтман Д. Эмоциональный интеллект ребенка. Практическое руководство для родителей / Джон Готтман, Джоан Деклер; пер. с англ. Г. Федотовой. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2017. – 288 с.

51. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект / Дэниел Гоулман; пер. с англ. А. П. Исаевой. – М. : АСТ, 2009. – 478 с.

52. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект. Почему он может значить больше, чем IQ / Дэниел Гоулман; пер. с англ. А. П. Исаевой. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2017. – 560 с.

53. Давыдов В.В. Учебная деятельность / Большой психологический словарь / Сост. и общ. ред. Б. Мещеряков, В. Зинченко. – СПб. : Прайм-Еврознак, 2004. – С. 564–566.

54. Давыдова Ю.В. Эмоциональный интеллект: сущностные признаки, структура и особенности проявления в подростковом возрасте: автореф. дис... канд. психол. н.: спец. 19.0001 «Общая психология, психология личности, история психологи» / Юлия Викторовна Давыдова; [Место защиты: Российский университет дружбы народов]. – М., 2011. – 23 с.

55. Девич М. Проверьте свой EQ. Test you EQ. Умны ли вы эмоционально? / Марк Девис; пер. с англ. Е. Г. Богдановой. – М. : РИПОЛ классик, 2006. – 192 с.

56. Деревянко С.П. Развитие эмоционального интеллекта в тренинговых группах / С.П. Деревянко // Психологический журнал. – 2008. – № 2. – С. 79–84.

57. Дерев'янку С.П. Емоційний інтелект як чинник соціально-психологічної адаптації особистості до студентського середовища [Текст] : автореф. дис... канд. психол. наук : спец. 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / Світлана Петрівна Дерев'янку; [Місце захисту: Ін-т соціал. та політ. психології АПН України]. – К., 2009. – 19 с.

58. Деревянко С.П. Роль эмоционального интеллекта в процессе социально-психологической адаптации студентов / С. П. Деревянко // Инновационные образовательные технологии. – 2007. – № 1 (9). – С. 92–95.

59. Деревянко С. П. Ситуативные аспекты актуализации эмоционального интеллекта / С. П. Деревянко // Социальный и эмоциональный интеллект: от процессов к измерениям / Под ред. Д. В. Люсина, Д. В. Ушакова. – М. : ИП РАН, 2009. – С.90–113.

60. Диагностика «эмоционального интеллекта» (Н. Холл) / Фетискин Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г. М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. – М. : Изд-во Ин-та Психотерапии, 2002. – С. 57–59.

61. Дружинин В.Н. Когнитивные способности: структура, диагностика, развитие / В.Н. Дружинин. – СПб. : Иматон-М, 2001. – 224 с.
62. Дружинин В.Н. Интеллект и продуктивность деятельности: модель «интеллектуального диапазона» / В.Н. Дружинин // Психологический журнал. – 1998. – Т. 19. – № 2. – С. 61–70.
63. Дружинин В.Н. Психология общих способностей / В.Н. Дружинин. – СПб. : Питер, 1999. – 368 с.
64. Егоров И.А. Влияние уровня эмоционального интеллекта руководителей организации на выполнение управленческих функций: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.05 «Социальная психология» / Игорь Александрович Егоров; Гос. университет управления. – М., 2006. – 24 с.
65. Ерохина Е.В. Стратегии преодолевающего поведения и социальной адаптации при различных профилях эмоционального интеллекта: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии» / Елена Владимировна Ерохина; [Место защиты: Кубанский гос. ун-т]. – Краснодар, 2011. – 22 с.
66. Жирнова И.Л. Психологические условия успешности обучения иностранных студентов с учетом когнитивных стилей : автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогическая психология» / Ирина Львовна Жирнова; [Место защиты: Курский гос. ун-т]. – Курск, 2012. – 25 с.
67. Житарюк В.І. Емоційний інтелект як передумова розвитку моральності дітей молодшого шкільного віку / В.І. Житарюк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. Д. Драгоманова. – Серія 12: Психологічні науки. – 2008. – № 23 (47). – С. 83–89.
68. Залевский Г.В. Личность и фиксированные формы поведения / Г.В. Залевский. – М. : ИП РАН, 2007. – 336 с.
69. Зинченко В.П. Аффект и интеллект в образовании / В.П. Зинченко. – М. : Прогресс, 1995. – 288 с.
70. Изард К.Э. Психология эмоций / Э.К. Изард. – СПб. : Питер, 2000. – 436 с.

71. Ильин Е.П. Эмоции и чувства / Е.П. Ильин. – СПб. : Питре, 2001. – 752 с.
72. Ильясов И.И. Структура процесса учения / И.И. Ильясов. – М. : Изд-во МГУ, 1986. – 198 с.
73. Ишков А.Д. Связь компонентов самоорганизации и личностных качеств студентов с успешностью в учебной деятельности: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогическая психология» / Александр Дмитриевич Ишков; [Место защиты: МГУ имени М. В. Ломоносова]. – Москва, 2004. – 24 с.
74. Капустина А.Н. Многофакторная личностная методика Р. Кеттелла: учеб.-метод. пос. – СПб. : Речь, 2006. – 104 с.
75. Кетс де Врис М. Мистика лидерства. Развитие эмоционального интеллекта / Манфред Ф. Р. Кетс де Врис; пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2004. – 311 с.
76. Коврига Н.В. Стресозахисна та адаптивна функції емоційного інтелекту: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Н.В. Коврига; Дніпропетровський нац. ун-т. – Дніпропетровськ, 2003. – 20 с.
77. Корнилова Т.В. Соотношение уровней нравственного самосознания, эмоционального интеллекта и принятия неопределенности / Т.В. Корнилова, Е.В. Новотоцкая-Власова // Вопросы психологии. – 2006. – № 6. – С. 61–71.
78. Корчагина Н.В. Проблема соотношения академического и социального интеллекта в отечественной и зарубежной психологии / Н.В. Корчагина // Прикладная психология и психоанализ. – 2006. – № 4. – С. 3–6.
79. Котова С.А. Психофизиологические механизмы обеспечения эффективности обучения студентов: автореф. дис... д-ра психол. наук: спец. 19.00.02 / Светлана Аркадьевна Котова. – СПб., 2011. – 47 с.
80. Либина А. Совладающий интеллект: человек в сложной жизненной

ситуации / А. Либина. – М. : Эксмо, 2008. – 400 с.

81. Липкина А.И. Критичность и самооценка в учебной деятельности / А.И. Липкина, Л.А. Рыбак. – М. : Просвещение, 1999. – 304 с.

82. Люсин Д.В. Современные представления об эмоциональном интеллекте / Д.В. Люсин // Социальный интеллект: теория, измерение, исследования: сб-к науч. тр. / Под ред. Д.В. Люсина, Д. . Ушакова. – М. : ИП РАН, 2004. – С. 29–36.

83. Люсин Д.В. Опросник на эмоциональный интеллект ЭМИн: новые психометрические данные / Д.В. Люсин // Психологическая диагностика. – 2006. – № 4. – С. 3–22.

84. Макаренко Ю.А. Система организации эмоционального поведения / Ю.А. Макаренко. – М. : Наука, 1980. – 372 с.

85. Мамонова М.А. Запад и Восток: традиции и новации рационального мышления / М. А. Мамонова. – М. : Изд-во МГУ, 1991. – 120 с.

86. Манойлова М.А. Тренинг развития эмоционального интеллекта педагога: от планирования к действию / М.А. Манойлова // Школьные технологии. – 2007. – № 2. – С. 126–137.

81. Манойлова М.А. Акмеологическое развитие эмоционального интеллекта учителей и студентов педагогических учебных заведений: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.13 «Психология развития, акмеология» /Марина Алексеевна Манойлова; [Место защиты: Ленинград. гос. ун-т имени А. С. Пушкина]. – СПб., 2004. – 20 с.

87. Манянина Т.В. Эмоциональный интеллект в структуре психологической культуры личности: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии» / Татьяна Викторовна Манянина; [Место защиты: Томский гос. ун-т.]. – Барнаул, 2010. – 22 с.

88. Мещерякова И.Н. Развитие эмоционального интеллекта студентов-психологов в процессе обучения в вузе : автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогическая и возрастная психология» / Ирина Николаевна

Мещерякова; [Место защиты: Курский гос. ун-т.]. – Курск, 2011. – 25 с.

89. Милославська О.В. Емоційний інтелект як складова комунікативної компетентності студентів: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Олена Володимирівна Милославська; [Місце захисту: Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна]. – Харків, 2011. – 19 с.

90. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості / В.Ф. Моргун // Постметодика. – 2010. – № 6 (97). – С. 2–15.

91. Нгуен М.А. Психологические особенности формирования эмоционального интеллекта старших дошкольников (на примере российских и вьетнамских детей): автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогическая психология» / Минь Ань Нгуен; [Место защиты: Тамб. гос. ун-т им. Г. Р. Державина]. – Воронеж, 2008. – 24 с.

92. Носенко Э.Л. Формирование эмоционального интеллекта как фактор предупреждения стрессовых состояний у детей / Э.Л. Носенко, А.И. Чоботарь, О.Б. Элысинбард // Наука і освіта: наук.-метод. ж-л. – Одесса, 2000. – № 1. – С. 190–192.

93. Носенко Е.Л. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції: монографія [Текст] / Е.Л. Носенко, Н.В. Коврига. – К. : Вища школа, 2003. – 126 с.

94. Носенко Е.Л. Емоційний інтелект як соціально значуща інтегральна властивість особистості / Е.Л. Носенко // Психологія і суспільство: український науково-економічний та соціально-психологічний часопис. – Тернопіль: Ін-т експеримент. систем освіти, 2004. – № 4. – С. 95–109.

95. Орме Г. Эмоциональное мышление как инструмент достижения успеха / Г. Орме. – М. : КСП+, 2003. – 272 с.

96. Панкова Т.А. Эмоциональный интеллект как фактор социально-психологической адаптации молодых специалистов: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.05 «Социальная психология; психология социальной работы» / Татьяна Анатольевна Панкова; [Место защиты: МГУ им.

М. В. Ломоносова]. – Москва, 2011. – 31 с.

97. Панкова Т.А. Эмоциональный интеллект: примеры программы формирования / Татьяна Анатольевна Панкова // Психологические исследования: электрон. науч. ж-л. – 2010. – № 1 (9). – Режим доступа: URL:<http://www.psystudy.ru>

98. Пашко Т.А. Емоційний інтелект як складова професійної компетентності керівника / Т.А. Пашко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. Д. Драгоманова. – Серія 12: Психологічні науки. – 2008. – № 21 (45). – С. 161–167.

99. Петровская А.С. Эмоциональный интеллект как детерминанта результативных параметров и процессуальных характеристик управленческой деятельности: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.03 «Психология труда; инженерная психология; эргономика» / Анастасия Сергеевна Петровская; [Место защиты: Ярославский гос. ун-т им. П.Г. Демидова]. – Ярославль, 2007. – 27 с.

100. Петровский В.А. Личность в психологии: парадигма субъектности / В.А. Петровский. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1996. – 154.

101. Пиаже Ж. Психология интеллекта / Ж. Пиаже. – Избранные психологические труды. – СПб. : Питер, 2004. – 192 с.

102. Плужников И.В. Эмоциональный интеллект при аффективных расстройствах: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.04 «Медицинская психология» / Илья Валерьевич Плужников; [Место защиты: МГУ им. М. В. Ломоносова. – М., 2010. – 24 с.

103. Поддьяков А.М. Исследовательское поведение: стратегии познания, помощь, противодействие, конфликт / Александр Николаевич Поддьяков. – М. : Эребус, 2006. – 264 с.

104. Позитивная психология менеджмента: монография / Под ред. д-ра психол. наук, проф. Г.С. Никифорова. – СПб. : Изд-во СПбГУ, 2005. – 336 с.

105. Практический интеллект / Р. Дж. Стернберг, Дж. Б. Форсайт, Дж. Хедланд и др.; Под общ. ред. Р. Дж. Стернберга. – СПб. : Питер, 2002. –

272 с.

106. Роберте Р.Д. Эмоциональный интеллект: проблемы теории, измерения и применения на практике / Р. Роберте, Дж. Мэттьюс, М. Зайднер, Д. В. Люсин // Психология: ж-л Высшей Школы Экономики. – 2004. – Т. 1. – № 4. – С. 28–35.

107. Савенков А.И. Эмоциональный и социальный интеллект как предикторы жизненного успеха / Александр Ильич Савенков // Вестник практической психологии образования. – 2006. – № 1(6). – С. 30–39.

108. Савенков А.И. Эмоциональный интеллект и жизненный успех / Александр Ильич Савенков // Детский сад от А до Я. – 2007. – № 1 (25). – С. 8–24.

109. Самоукина Н.В. Психология и педагогика профессиональной деятельности / Н.В. Самоукина. – М. : Эксмо, 1999. – 352 с.

110. Семенова Е.М. Тренинг эмоциональной устойчивости / Е.М. Семенова. – М. : Изд-во Ин-та Психотерапии, 2002. – 311 с.

111. Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии / Е.В. Сидоренко. – СПб. : Речь, 2002. – 350 с.

112. Смирнов С.Д. Психологические факторы успешной учебы студентов вуза / С.Д. Смирнов // Вопросы психологии. – 2002. – № 5. – С. 22–51.

113. Степанов И.С. Взаимосвязь эмоционального интеллекта и гендерной идентичности личности / И.С. Степанов // Известия Российского гос. пед. ун-та им. А.И. Герцена. – 2008. – № 88. – С. 110–115.

114. Степанов И.С. Психологические условия формирования эмоционального интеллекта личности: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии» / Игорь Сергеевич Степанов; [Место защиты: ГОУ ВПО «Новосибирский гос. педагог. ун-т»]. – Новосибирск, 2010. – 24 с.

115. Стернберг Р. Интеллект, приносящий успех / Р. Стернберг; пер. с англ. С. И. Ананина. – Минск : ООО «Попурри», 2000. – 250 с.

116. Стернберг Р. Триархическая теория интеллекта / Р. Стернберг //

Иностранная психология. – 1996. – № 6. – С. 54–61.

117. Сэловей П. Эмоциональный интеллект руководителя. Как развивать и применять (оригинальное название: The Emotionally Intelligent Manager: How to Develop And Use the Four Key Emotional Skills of Leadership) / Питер Сэловей, Дэвид Карузо. – СПб. : Питер, 2017. – 320 с.

118. Тамбиев Б.Н. Профессионально-личностная успешность руководителя образовательного учреждения: теория и практика: автореф. дис... д-ра психол. наук: спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологи» / Бурхан Нюрчукович Тамбиев; [Место защиты: Учреждение Российской академии образования «Институт образовательных технологий»]. – Сочи, 2010. – 46 с.

119. Теплинских М.В. Успешность профессиональной деятельности специалиста социальной сферы / М.В. Теплинских // Ползуновский вестник. – 2006. – № 3. – С. 252–257.

120. Тренинг профессиональной идентичности: Руководство для преподавателей вузов и практикующих психологов / авт.-сост. Л.Б. Шнейдер. – М. : Изд-во Моск. психолого-социального ин-та, 2004. – 208 с.

121. Ушаков Д.В. Интеллект: структурно-динамическая теория / Д.В. Ушаков. – М. : ИП РАН, 2003. – 312 с.

122. Ушаков Д.В. Социальный и эмоциональный интеллект: сомнения, надежды и перспективы / Д.В. Ушаков // Социальный и эмоциональный интеллект: от процессов к измерениям: сб-к ст. / Под ред. Д.В. Люсина, Д.В. Ушакова. – М. : ИП РАН, 2009. – С. 11–30.

123. Францева М.В. Психолого-педагогические условия формирования успешности учебно-профессиональной деятельности студентов медицинского вуза в процессе овладения иностранным языком: автореф. дис... канд. психол. наук / М.В. Францева. – Тамбов, 2009. – 24 с.

124. Хаммер Я.С. Профессиональный успех и его детерминанты / Я.С. Хаммер // Вопросы психологии. – 2008. – № 4. – С. 147–153.

125. Хлевная Е. Развитие эмоционального интеллекта. Ежедневник / Е.

Хлевная, Т. Киселева. – СПб. : Питер, 2016. – 464 с.

126. Холодная М.А. Психология интеллекта: парадоксы исследования: монография / М.А. Холодная. – Томск : Изд-во Томск. ун-та, 1997. – 295 с.

127. Чуприкова Н И. Время реакций и интеллект: почему они связаны (о дискриминативной способности мозга) / Н.И. Чуприкова // Вопросы психологии. – 1995. – № 4. – С. 65–81.

128. Шабанов С. Эмоциональный интеллект. Российская практика / Сергей Шабанов, Алена Алешина. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2017. – 448 с.

129. Шадриков В.В. Интеллектуальные операции / В.В. Шадриков. – М. : Логос, 2006. – 108 с.

130. Шадриков В.В. От индивида к индивидуальности / В.В. Шадриков. – М. : Ин-т психологии РАН, 2009. – 656 с.

131. Шемякина Т.П. Эмоциональный, абстрактно-логический и вербальный интеллект в контексте проблемы социализации молодых людей / Т.П. Шемякина, С.А. Богомаз // Сибирский психологический журнал. – 2006. – № 24. – С. 87–90.

132. Экман П. Психология эмоций. Я знаю, что ты чувствуешь / Пол Экман; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2010. – 334 с.

133. Юркевич В.С. Проблема эмоционального интеллекта / В.С. Юркевич // Вестник практической психологии образования. – 2005. – № 3 (4). – С. 4–10.

134. Bar-On R. The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI) / R. Bar-On // Psicothema. – 2006. – № 18. – pp. 13–25.

135. Bar-On R. Emotional and social intelligence: Insights from the Emotional Quotient Inventory / R. Bar-On, J. D. A. Parker (eds.) // Handbook of emotional intelligence. – San Francisco: Jossey-Bass, 2000. – pp. 363–388.

136. Brackett M. A., Mayer J. D., Warner R. M. Emotional intelligence and its relation to everyday behavior // Personality and individual Differences. – 2004. – № 36. – pp. 1387–1402.

137. Brackett M. A., Salovey P. Measuring emotional intelligence with the Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT) // *Psicothema*. – 2006. – № 18. – pp. 34–41.

138. Ciarrochi J.V., Dean F.P., Anderson S. Emotional intelligence moderates the relationship between stress and mental health // *Personality and Individual Differences*, 2002. – V. 32. – pp. 197–209.

139. Fannin B. E. The contributions of emotional intelligence to academic achievement and production: *Dissertation Abstracts International*. – 2002. – V. 62. – 12-A.

140. Folkman S., Lazarus R.S. Coping and emotion // *Monat A. and Richard S. Lazarus. Stress and Coping*. – N.-Y., 1991. – pp. 207–227.

141. Ivashkevych Eduard, Onufriieva Liana. Social Intelligence in the Paradigm of Cognitive Psychology: the Results of Study / Eduard Ivashkevych, Liana Onufriieva / *Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University, G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufriieva*. – Issue 42. – Kamianets-Podilskyi : *Aksioma*, 2018. – P. 50–69. DOI10.32626/2227-6246.2018-42.50-69

142. Mayer J.D. Models of emotional intelligence / J.D.Mayer, P. Salovey, D. Caruso; R.Sternberg. *Handbook of Intelligence*. – Cambridge : Cambridge University Press, 2000. – pp. 396–420.

143. Petrides K.V., Furnham A. On the dimensional structure of emotional intelligence / K. V. Petrides, A. Furnham // *Personality and Individual Differences*. – 2000. – V. 29. – pp. 313–320.

144. Petrides K.V. Trait Emotional Intelligence Theory / K. V. Petrides // *Industrial and Organizational Psychology*. – 2010. – № 3. – pp. 136–139.

145. Roberts R. D., Zeidner M., Matthews G. Does emotional intelligence meet traditional standards for an intelligence? Some new data and conclusions // *Emotion*. – 2001. – Vol. 1. – pp. 196–231.

146. Schutte N.S. Emotional intelligence and task performance //

Imagination, Cognition & Personality. – 2000. – Vol. 20 (4). – pp. 347–354.

147. Trinidad G.R., Johnson C.A. The association between emotional intelligence and early adolescent tobacco and alcohol use / Personality and Individual Differences. – 2002. – Vol. 32. – pp. 95–100.

148. Wolff S.B. Emotional intelligence as the basis of leadership emergence in self-managing teams / S. B. Wolff // The Leadership Quarterly. – 2002. – Vol. 13. – pp. 505–522.